

Styret DNB Bank ASA
Konsernsekretariatet
0021 OSLO

VÅR REFERANSE

21/391

DERES REFERANSE

UNNTATT OFFENTLIGHET

Offl. § 13 1. ledd, jf. fvl. § 13 1.
ledd nr. 1-2

Gjelder kun merkede avsnitt

DATO

20.12.2021

Tilsynsrapport

Finanstilsynet gjennomførte tilsyn i DNB Bank ASA, forretningsområde Personmarked (PM) 11. og 12. mars 2021. Tilsynet var ledd i Finanstilsynets risikobaserte tilsynsvirksomhet og omfattet risikoeksponering på kredittområdet, styring og kontroll av kredittrisiko, samt forbruksfinansiering (kredittkortlån og usikrede forbrukslån). Enkelte forhold knyttet til virksomhetsstyring og operasjonell risiko ble også behandlet. Til grunn for tilsynsrapporten ligger Finanstilsynets foreløpige tilsynsrapport datert 17. juni og foretakets kommentarer til denne i brev av 15. september 2021.

Finanstilsynet har følgende merknader etter tilsynet:

RISIKONIVÅ

Overordnet strategi og finansiell plan

I konsernets strategi er etterlevelse løftet frem som en strategisk ambisjon. Finanstilsynet etterlyste i foreløpig tilsynsrapport en nærmere konkretisering i områdeplanen av hvilke områder innenfor etterlevelse som er særskilt viktige i forretningsområdet PM. Finanstilsynet bemerket også at bærekraft og klima ikke var trukket frem i områdeplanen. Finanstilsynet noterer fra bankens svarbrev at banken vil innarbeide en nærmere konkretisering i PMs områdeplan av de vesentligste områdene innenfor etterlevelse, og beskrive hvordan de respektive divisjoner skal sikre etterlevelse. Finanstilsynet noterer også at bærekraft og klima vil være blant disse områdene.

Betalingslettelser (forbearance)

I foreløpig tilsynsrapport reiste Finanstilsynet spørsmål om banken har en for snever tilnærming til registrering av lån med betalingslettelser, og om banken kan ha underrapportert volumet av lån med betalingslettelser på PM-området. Banken erkjenner i svarbrevet at det har vært svak kvalitet på rapportering av forbearance, og viser til at dette har sammenheng med uttrekkkløsingene. Finanstilsynet merker seg bankens opplysning om at det ble etablert en ny felles rutine for registrering av betalingslettelser fra 1. januar 2021, og at det forventes at denne fører til forbedret rapportering. Finanstilsynet forventer at banken påser at slik forbedring faktisk skjer.

Porteføljelinndeling og tapsavsetninger (verdsettelse) etter IFRS 9

Finanstilsynet stilte i foreløpig rapport spørsmål om usikkerheten knyttet til varigheten og effekten av pandemien, samt usikkerheten knyttet til sammenhengene i de modellbaserte vurderingene, i tilstrekkelig grad er hensyntatt i beregningen av forventet tap. Banken viser i svarbrevet til at den

FINANSTILSYNET

Revierstredet 3
Postboks 1187 Sentrum
0107 Oslo

Telefon 22 93 98 00

post@finansstilsynet.no
www.finanstilsynet.no

Saksbehandler

Finn Ove Arnestad
Dir. tlf 22 93 98 00

høye usikkerheten knyttet til varigheten og effekten av pandemien, samt modellbaserte sammenhenger, i tilstrekkelig grad er hensyntatt i modellberegningen og kvalitetssikringen. Finanstilsynet tar bankens svar til etterretning.

Belåningsgrad

Finanstilsynet pekte i foreløpig tilsynsrapport på at bankens engasjementer med svakere risikoklasse har vesentlig høyere belåningsgrad enn engasjementer med god risikoklasse. Selv om denne andelen av porteføljen er lav, vurderer Finanstilsynet at kombinasjonen av høy belåningsgrad og svak risikoklasse representerer en betydelig sårbarhet i porteføljen, spesielt ved økt rente, økt arbeidsledighet og når støtteordningene reduseres. I svarbrevet deler banken Finanstilsynets vurdering. Banken fremholder at denne delen av porteføljen utgjør en svært lav andel av porteføljen sammenlignet med bankens øvre grense for andel svak risikoklasse, og at utviklingen overvåkes nøye. Beregning av sannsynlige tapsnivåer ble sist foretatt og vurdert i en analyse som ble gjennomført i 2018. Finanstilsynet noterer fra svarbrevet at oppdatering av analysen ventes ferdig i løpet av 2021. *Finanstilsynet ber om å få oversendt analysen når den foreligger.*

STYRING OG KONTROLL

OVERORDNET STYRING OG KONTROLL

Operasjonell risiko og internkontrollprosessen

Finanstilsynet bemerket i foreløpig tilsynsrapport at den årlige attestasjonen av internkontrollen, jf. CRR/CRD IV-forskriften § 37, kun blir foretatt på nivå 2, det vil si samlet for hele forretningsområdet. På bakgrunn av dette stilte Finanstilsynet spørsmål ved om internkontrollprosessen var godt nok forankret på nivå 3, det vil si på divisjonsnivået. Finanstilsynet tok også opp at banken har et forbedringsbehov når det gjelder dokumentasjon av testing av kontroller. Finanstilsynet noterer fra bankens svarbrev at internkontrollattestasjonen for 2021 vil bli foretatt både av konserndirektør (nivå 2) og divisjonsdirektør (nivå 3). Banken opplyser også at det er foretatt testing av kontroller med en forbedret dokumentasjon av testene, samt at det er vedtatt å styrke divisjonene med flere årsverk innenfor området operasjonell risiko.

STYRING OG KONTROLL AV KREDITTRISIKO

Rammesetting og porteføljekrav

Finanstilsynet pekte i foreløpig tilsynsrapport på at rammene for kredittkvalitet gir vesentlig rom for å øke kredittrisikoen fra relativt lave nivåer. Finanstilsynet stilte spørsmål om økt kredittisiko i utlånsporteføljen over en kort tid, opp mot fastsatte rammer, ville være i tråd med bankens risikotoleranse. Banken skriver i sitt svar at de kvantitative rammene i kredittstrategien for PM er utledet av og er i tråd med risikotoleransen samlet for DNB-konsernet og har vært uendret for PM over flere år. Finanstilsynet merker seg at PM vil ha en årlig gjennomgang av kredittstrategien og i den forbindelse gjøre vurdering av bankens risikotoleranse og rammesetting.

I den foreløpige tilsynsrapporten viste Finanstilsynet til at de målte risikonivåene lenge, også under Covid 19-pandemien, har vært tilnærmet stabile. Finanstilsynet reiste spørsmål om de kvantitative porteføljekravene bør kombineres med mer systematisk bruk av stresstester og early warning-analyser for å identifisere negative utviklingstrekk. Finanstilsynet noterer at banken i svarbrevet opplyser at den vil gjennomføre hyppigere stresstester og early warning-analyser, i kombinasjon med oppfølging av de kvantitative porteføljekravene. Under pandemien i 2020 utarbeidet banken

flere scenarioanalyser for å se på sensitiviteter og ulike konsekvenser, avhengig av ulike makroøkonomiske utfall. Banken skriver at når den økonomiske usikkerheten har lagt seg, er det relevant å gjennomføre stresstester på porteføljenivå. Finanstilsynet mener banken regelmessig bør gjennomføre stresstester, også når usikkerheten i økonomien er stor.

Finanstilsynet stilte i den foreløpige tilsynsrapporten spørsmål om bankens vurdering av risikoen knyttet til geografisk konsentrasjon innenfor boliglånsporteføljen, og om oppfølgingen bør konkretiseres og følges opp i risikorapporteringen mot rammer eller øvrige konsentrasjonsmål. I svarbrevet fremgår det at banken fortløpende utarbeider rapporter som angir markedsandeler for boliglån ned på kommune- og fylkesnivå, samt vektet belåningsgrad for regioner. For nye boliglån er det i kredittretningslinjene tatt inn særskilte regler knyttet til lokale boligmarkeder med lav likviditet.

Etter Finanstilsynets vurdering bør strategidokumentet inneholde alle rammer for styringen av PM-områdets kredittrisiko.

Risikorapportering

Finanstilsynet pekte i den foreløpige tilsynsrapporten på at oppfølging av betalingslettelser (forbearance) ikke inngår i forretningsområdets risikorapportering. Finanstilsynet merker seg fra bankens svar at betalingslettelser vil bli tatt inn i risikorapporten høsten 2021.

Risikoprising

PM har mål om å prisdifferensiere aktivt ut fra risiko og kundelønnsomhet. Under tilsynet ble det opplyst at banken for å oppnå målsetningen om mer individuell prising arbeider med et nytt prisingsverktøy. Finanstilsynet ba banken opplyse om i hvilken grad det anses som mulig å kombinere målene for individuell prising og økt digitalisering.

Analyser og stresstester

Finanstilsynet stilte i den foreløpige tilsynsrapporten spørsmål om resultatene av stresstester for PM på regulær basis bør inngå i konsernriskorapporten og i forretningsområdets risikorapportering. Banken viser i svarbrevet til at generelt gjelder det at resultater fra stresstester og scenarioanalyser blir gjengitt i risikorapportene. Finanstilsynet merker seg at stresstest av rentesensitivitet på boliglånsporteføljen er igangsatt, og at dette vil bli innlemmet i konsernets risikorapport og i PMs risikorapportering.

Overvåking – styring og kontroll

Det er etablert faste møtepunkter i PM som behandler temaer knyttet til kredittrisiko, kvalitet og operasjonell risiko. I flere av møtene er Risikostyring Konsern (RSK) og Konsernrevisjonen representert. I foreløpig tilsynsrapport stilte Finanstilsynet, på grunnlag av mottatt informasjon, spørsmål om RSK, som andrelinjefunksjon, har satt av tilstrekkelig tid og ressurser til å følge opp og å utfordre forretningsområdet. I svarbrevet fremgår det at banken vurderer at andrelinjekontrollene gjennom både rollen i kredittprosessene og en omfattende etterkontroll gjennom årsplan for etterkontrollen innenfor kreditt (CRR), med deltakelse fra Group Operational Risk og Group Compliance, samlet sett er tilført tilstrekkelige ressurser. Finanstilsynet noterer fra svarbrevet at banken imidlertid har foretatt endringer i rapporteringen og referatføringen fra møtene der disse kontrollene behandles.

Finanstilsynet reiste i den foreløpige tilsynsrapporten spørsmål om andrelinjekontrollen også bør baseres på supplerende, uavhengige kontrolloppfølginger utover CRR, og om det bør foreligge en fastlagt struktur for slike kontroller i andrelinjen. Finanstilsynet noterer opplysningen i svarbrevet om at Group Operational Risk fra 2021 har utarbeidet en egen plan for andrelinjekontroller i PM, at kontrollene utføres løpende gjennom året og rapporteres til og diskuteres med relevant enhet i PM.

Boligfinansiering

Bevilgningskriterier

Finanstilsynet reiste i foreløpig tilsynsrapport spørsmål om risikoklasse burde vektlegges sterkere ved kredittvurdering av boliglånsøknader. Det fremgår av bankens svarbrev at banken vurderer at risikoklasse er sterkt vektlagt i den løpende kredittvurderingen. Det vises til at de saker hvor hovedlåntaker er definert som høyrisikoklasse, skal løftes til rådgiver med utvidet fullmakt. Finanstilsynet noterer at banken vurderer at andelen høyrisikokunder er svært lav, og at foreliggende rutiner med individuell vurdering og løfteregler er hensiktsmessige.

Etterlevelse av utlånsforskriften

Bruk av fleksibilitetskvoten

I foreløpig tilsynsrapport pekte Finanstilsynet på at styret bør klargjøre retningslinjene for bruk av fleksibilitetskvoten, ettersom det ikke var samsvar mellom bankens kredittstrategi og arbeidsmaler på området. Finanstilsynet viste i den forbindelse til rundskriv 1/2021 om utlånspraksis for boliglån og forbrukslån, hvor det forutsettes at foretakenes styre fastsetter rammer og retningslinjer for bruk av fleksibilitetskvoten. Retningslinjene bør være så klargjørende at de kan legges til grunn ved kredittvurderingene, og at de gjør det mulig å kontrollere at retningslinjene etterleves. Finanstilsynet legger til grunn at banken sørger for at det er samsvar mellom retningslinjene for bruk av fleksibilitetskvoten og arbeidsmalene på området.

Banken har ikke kommentert dette i tilsvaret. Finanstilsynet viser for øvrig til brev av 16. april 2021 om forventningene til styrets oppfølging av etterlevelsen av utlånsforskriften.

Betjeningsevne

Finanstilsynet pekte i foreløpig tilsynsrapport på at bankens beregning at betjeningsevne legger til grunn sjablongsatser på flere områder, og at valg av satser og beregningsmetode kan medføre at banken overvurderer kundenes betjeningsevne. Finanstilsynet noterer at banken i sitt svar opplyser at modellen for betjeningsevne er i kontinuerlig forbedring og at arbeidet med å erstatte sjablongsatser med data knyttet til den enkelte kundes reelle utgifter vil fortsette fremover. Blant annet arbeider banken med å se på muligheten for å benytte mer detaljert informasjon om kundens

bil og bolig fra objektive kilder for å sikre en mer presis tilnærming til disse utgiftspostene. Dessuten vil banken vurdere tilnærmingen til beregning av lånekostnader, hvor banken i dag benytter sjablongsatser. I den forbindelse viser Finanstilsynet til rundskriv 1/2021 om boliglån og forbrukslån, der det er presisert at det må innhentes informasjon om alle gjeldsposter og rente- og avdragsvilkår i de enkelte låneavtalene, med mindre gjeldsposten er uvesentlig for en samlet vurdering av betjeningsevnen. Finanstilsynet legger til grunn at banken etablerer praksis i tråd med rundskrivet.

I foreløpig tilsynsrapport pekte Finanstilsynet på at banken, som følge av en forsinkelse ved implementeringen av ny PD-modell for boliglån, benyttet SIFOs referansebudsjett for 2019 frem til mai 2021. Finanstilsynet viste til at utsatt oppdatering av SIFO-satsene har ført til undervurdering av kunders utgifter, som kan ha medført at kunder som ellers ville ha hatt likviditetsunderskudd har fått beregnet et likviditetsoverskudd. Banken kan i så fall ha underrapportert andelen avvik fra utlånsforskriften § 5. Banken erkjenner at den IT-tekniske årsaken til forsinkelsen utgjør en risiko som bør reduseres. Imidlertid viser banken til at vareutvalget i SIFO-ble endret i 2020, noe som økte kostandene med om lag 9 prosent, i stedet for 2-3 prosent som ved en normal oppdatering. Etersom justeringen av SIFO-budsjettet i 2020 inkluderer alle endringer i vareutvalget som har skjedd siden den forrige oppdateringen i 2016, vurderer banken at forsinkelsen isolert sett ikke har bidratt til uavdekket risiko i bankens boliglånsportefølje i særlig større grad enn man skulle hatt i et normalår mellom vareutvalgsvurderingene til SIFO. Finanstilsynet vurderer at den utsatte oppdateringen av SIFO-satsene har ført til undervurdering av kundenes utgifter og understreker viktigheten av å jevnlig oppdatere satser for levekostnader for å sikre at kostnadsutvikling og eventuelle endringer i forbruksmønstre blir hensyntatt i betjeningsevnevurderingen.

Finanstilsynet pekte i foreløpig tilsynsrapport på at rådgiver i noen av de oversendte enkeltsakene med likviditetsunderskudd har argumentert med at lånet kan innvilges fordi belåningsgraden tillater avdragsfrihet. Finanstilsynet viste i den forbindelse til at belåningsgrad ikke veier opp for svak betjeningsevne. Det fremgår av bankens svar at rådgiver har kommentert i innstillingen at kunden kan ha avdragsfrihet i en periode grunnet lav belåningsgrad, men at sakene er bevilget på bakgrunn av at kunden skal betjene både renter og avdrag. Finanstilsynet tar bankens redegjørelse til etterretning

Finanstilsynet pekte i foreløpig tilsynsrapport på at banken ikke har innarbeidet buffere i betjeningsevnevurderingen for boliglån, utover kravene i utlånsforskriften. Det fremgår av svarbrevet at banken mener det er inntatt buffere i betjeningsevneberegningen for boliglån, herunder at banken kun benytter dokumentert inntekt eller lavere og at banken inkluderer reisekostnader i tillegg til bilkostnader.

Finanstilsynet peker på at kun dersom lønnsinntekten i de siste seks lønsslippene er mer enn 20 prosent høyere enn ligningsinntekten, eller der kunden selv har oppgitt lavere inntekt enn lønsslippene, legger banken til grunn lavere inntekt enn det som fremgår av lønsslippene. Dessuten anser ikke Finanstilsynet det å inkludere reiseutgifter for kunder med bil som en buffer i betjeningsevnevurderingen, ettersom dette er inkludert også i SIFOs referansebudsjett.

Forbruksfinansiering

Risikoappetitt

Etterlevelse av forbrukslånsforskriften

Bruk av fleksibilitetsknoten

I foreløpig tilsynsrapport viste Finanstilsynet til at banken etter utlånsforskriften § 15 andre ledd skal fastsette rammer og retningslinjer for innvilgelse av lån innenfor fleksibilitetsknoten. Det forutsettes at rammene og retningslinjene fastsettes av foretakets styre, jf. rundskriv 1/2021 om utlånspraksis for boliglån og forbrukslån, som viderefører tilsvarende omtale i rundskriv 5/2019 om forbrukslån. Finanstilsynet merker seg at bankens styre vedtok retningslinjer for bruk av fleksibilitetsknoten i juni 2021 basert på det som var etablert praksis i banken.

Betjeningsevne

Finanstilsynet hadde i foreløpig tilsynsrapport flere kommentarer knyttet til bankens betjeningsevneberegning for søkere av forbruksfinansiering. Banken tar utgangspunkt i SIFOs referansebudsjett ved beregning av levekostnader. Ettersom banken ikke innhenter informasjon om barns alder ved digital søknad, benyttes i stedet gjennomsnittlige SIFO-satser. Avhengig av familiesammensetning og barns alder gir beregningen både høyere og lavere levekostnader sammenlignet med SIFOs referansebudsjett. Finanstilsynet pekte også på at banken ikke inkluderer reiseutgifter for husholdninger med bil, selv om dette inkluderes i SIFOs referansebudsjett. For barn inkluderes ikke reiseutgifter uavhengig av barnas alder. Dessuten var banken i lang tid på etterskudd med oppdatering av SIFO-satsene, og benyttet SIFOs referansebudsjett for 2018 frem til utgangen av november 2020.

Etter Finanstilsynets vurdering benyttet banken lave sjablongsatser for bokostnader i betjeningsevneberegningen. Bokostnadene tok ikke hensyn til den faktiske boligtypen og størrelsen.

For gjeld som ikke inngår i gjeldsregisteret og som skal videreføres, innhentet ikke banken informasjon om faktisk rentesats og gjenstående betalingstid. I stedet benyttet banken sjablongsatser. Finanstilsynet viste til rundskriv 13/2019 punkt 3 (videreført i rundskriv 1/2021 punkt 4), der det er presisert at det må innhentes informasjon om alle gjeldsposter og rente- og avdragsvilkår i de enkelte låneavtalene, med mindre gjeldsposten er uvesentlig for en samlet vurdering av betjeningsevnen.

Basert på ovennevnte forhold konstaterte Finanstilsynet i foreløpig tilsynsrapport at bankens beregning av betjeningsevne for søkere av forbruksfinansiering i betydelig grad legger til grunn sjablongsatser, noe som ikke anses å oppfylle kravene i utlånsforskriften § 5, jf. rundskriv 1/2021. Dessuten ble det påpekt at valg av satser og beregningsmetoder kan medføre at banken overvurderer kundenes betjeningsevne og at banken dermed står i fare for å påføre kundene økonomiske problemer. Finanstilsynet vurderte at den mulige overvurderingen av kundenes betjeningsevne kan ha medført uavdekket risiko i bankens forbrukslånsportefølje.

Det fremkommer av bankens svarbrev at betjeningsevneberegningen vurderes som forsvarlig, og at en riktig vurdering av kundenes betjeningsevne er målet i alle kredittsaker. Banken tar imidlertid Finanstilsynets kommentarer til etterretning og vil foreta en helhetlig gjennomgang av betjeningsevnetesten for forbruksfinansiering. Banken deler Finanstilsynets vurdering om at det er uheldig at banken var på etterskudd med oppdatering av SIFO-satsene i lang tid. Dessuten vil banken vurdere størrelsen på bokostnadene lagt til grunn i betjeningsevnevurderingen. Banken er enig i at krav i rundskriv 1/2021 ikke er oppfylt når det gjelder innhenting av rentesats og gjenstående løpetid for alle lån. Inntil et komplett gjeldsregister er etablert vurderer banken at bruk av sjablongverdier for gjeldsutgifter gir et tilstrekkelig grunnlag for beregning av kundens betjeningsevne.

Finanstilsynet noterer bankens svar og legger til grunn at banken gjennomfører nødvendige endringer i betjeningsevnevurderingen for å oppfylle kravene i utlånsforskriften § 5, jf. rundskriv 1/2021, herunder innhenting av informasjon om faktisk rentesats og gjenstående løpetid for alle gjeldsposter, med unntak av gjeldsposter som er uvesentlig for vurdering av betjeningsevnen.

Finanstilsynet reiste i foreløpig tilsynsrapport også spørsmål om bakgrunnen for at banken benytter ulike metoder og forutsetninger for betjeningsevneberegningen for boligfinansiering og forbruksfinansiering, ettersom den tidligere boliglånsforskriften og forbrukslånsforskriften i praksis stilte de samme kravene til bankens beregning av kundenes betjeningsevne. Det fremkommer av bankens svarbrev at det både er historiske og systemtekniske grunner til at det benyttes ulik betjeningsevneberegning for boligfinansiering og forbruksfinansiering, men at banken vil vurdere å samkjøre kredittprosessene.

Digitalisering av utlånsprosesser

Forbruksfinansiering

Betjeningsevneberegning

Bankens digitaliserte utlånsprosess for forbrukslån inkluderer ikke ordningen med samtykkebasert innhenting av skattemelding og lønnslipper, slik som for boliglån. I mangel på sikrere inntektsdokumentasjon ved denne løsningen kan banken legge til grunn udokumentert, kundeoppgett inntekt så lenge den ikke overstiger beregnet ligningsinntekt med 25 prosent. I foreløpig tilsynsrapport vurderte Finanstilsynet at bankens bruk av udokumenterte inntektsopplysninger ved digital behandling av forbrukslån innebar en fare for at banken i betydelig grad overvurderte søkerens inntekter. Kombinert med bruken av til dels lave sjablongsatser i betjeningsevnevurderingen innebar dette at banken i betydelig grad kan ha påført forbrukere økonomiske problemer, noe som kan bli forsterket ved svekkede konjunkturer. Etter Finanstilsynets vurdering har den digitaliserte løsningen for forbrukslån vesentlige svakheter, slik at den ikke bør gjenoppstartes før det er gjennomført forbedringer.

Det fremkommer av bankens svarbrev at banken ikke er enig i at den digitale løsningen for forbruksfinansiering i betydelig grad kan ha påført forbrukere økonomiske problemer. Dette begrunnes i at banken i mange år har hatt en forsvarlig utlånspraksis med gode scoremodeller og strenge policyregler, noe som har ført til lave tap i porteføljen. Banken erkjenner imidlertid at den digitale løsningen har svakheter. Banken opplyser at satsen for inntektsavvik skal reduseres før den digitale løsningen tas i bruk, og at muligheten for å implementere samtykkebasert lånesøknad vil undersøkes. Videre vil banken vurdere størrelsen på bokostnader i forbindelse med gjennomgang av betjeningsevneberegningen for forbrukslån, samt fortsette arbeidet med å erstatte sjablongsatser med data for den enkelte kundes reelle utgifter.

Finanstilsynet vurderer at banken, for å oppfylle kravene til vurdering av betjeningsevne i utlånsforskriften § 5, må etablere retningslinjer for bankens fastsettelse av inntektsnivå som sikrer at banken legger dokumenterte inntekter til grunn for betjeningsevnevurderingen. Finanstilsynet forventer at banken etablerer slike retningslinjer før den digitaliserte utlånsprosessen for forbruksfinansiering gjenopptas. Det vises ellers til forventninger til betjeningsevnevurderingen for forbruksfinansiering beskrevet over.

Generelle problemstillinger knyttet til digitalisering

Maksimal lånemulighet

I foreløpig tilsynsrapport viste Finanstilsynet til at kunden underveis i digital søknadsprosess for økning av boliglån får opplyst hvor mye det maksimalt er mulig å få låne innenfor kundens maksimale betjeningsevne, basert på en foreløpig beregning og 85 prosent av eiendommens antatte verdi. Ved søknad om finansieringsbevis får kunden opplyst hvor mye han eller hun kan låne. Finanstilsynet viste til en tidligere uttalelse etter et tilsyn i forbrukslånbanker om at det å tilby høyere forbrukslån enn kundene har søkt om, ikke forenlig med god forretningsskikk. Det ble i den sammenheng vist til finansforetaksloven § 13-5 (4) og § 16-1 (4). Finanstilsynet kommenterte i foreløpig tilsynsrapport at bankens praksis kan bidra til å øke husholdningenes gjeld ved at kunden påtar seg et høyere lånebeløp enn planlagt, særlig ved lav boliglånsrente.

Det fremkommer av bankens svarbrev at kunden ikke får opplyst maksimal låneevne for betjeningsevne i digital søknad om opplåning, men blir presentert for estimert boligverdi og kan der velge et lånebehov innen 85 prosent belåningsgrad. I søknadsløsningen for digitalt finansieringsbevis blir kunden presentert for en maksimal kjøpesum, basert på estimert betjeningsevne og egenkapital. Banken argumenterer dessuten for at løsningen er etterspurt av kundene, og at løsningen skal fungere som en veileder. Finanstilsynet er uenig i styrets vurdering og vil peke på at god forretningsskikk tilsier at bankens tilbud må innrettes i samsvar med kundens lånebehov slik det kommer til uttrykk i lånesøknaden. Finanstilsynet legger til grunn at banken avslutter praksis med å tilby finansiering utover det kunden søker om og ber styret bekrefte dette.

Ekstra buffere

Finanstilsynet merket seg i foreløpig tilsynsrapport at bankens oversendte retningslinjer om beslutningskriterier for digitaliserte låneprosesser, hverken for boliglån eller forbrukslån, inkluderer ekstra buffere i form av redusert belåningsgrense, inntektsavkorting, kostnadspåslag eller krav om likviditetsbuffer for å ta høyde for bortfall av informasjon og mangel på skjønnsmessig vurdering. Det fremkommer av bankens svarbrev at banken vurderer at det er implementert omfattende buffere i den automatiske kredittprosessen for innvilgelse av boliglån, herunder inntektsvalidering og regler som trinnvis reduserer tillatt engasjement og belåningsgrad i takt med kundens alder og

usikkerhetsscore for estimert boligverdi. Finanstilsynet merker seg at banken for forbruksfinansiering vil vurdere om det skal etableres en buffer i forbindelse med en totalgjennomgang av hele betjeningsevneberegningen.

Misbruksmuligheter

Under tilsynet ble det erkjent at banken har et ansvar for å vanskeliggjøre misbruk av digitale utlånsystemer. Det ble i den forbindelse opplyst at banken vurderer å innføre kontrolltiltak før utbetaling av digitalt innvilgede lån. Det opplyses i bankens svarbrev at det fremover vil bli vurdert fortløpende å innføre nye typer kontroller eller forbedre eksisterende kontroller.

Risikokontroll

Ifølge bankens konsernstandard skal det gjennomføres systematisk oppfølging av porteføljer med automatisert kredittprosess. Finanstilsynet ba i foreløpig rapport styret redegjøre for hvordan denne oppfølgingen blir gjennomført for PM-området. Banken opplyser i svarbrevet at den regelmessig gjør kontroller av automatisk innvilgede opplånings- og finansieringsbevissøknader og at kontrollen skal avdekke om det foreligger feil eller uregelmessigheter. Finanstilsynet påpeker at det forventes at banken har retningslinjer og rutiner for å vurdere resultatene i den automatiserte kredittprosessen og at banken har metoder for å avdekke mulige skjevheter.

Dokumentasjon av betjeningsevneberegninger

I foreløpig tilsynsrapport pekte Finanstilsynet på at banken har en rekke dokumenter som beskriver modellene som anvendes for å beregne betjeningsevne for søkere av boliglån og forbrukslån i manuelle og digitale prosesser, men at det ikke finnes en samlet beskrivelse av forutsetningene som blir anvendt. Finanstilsynet ba banken vurdere om dokumentasjonen av betjeningsevneberegning for personkunder var tilfredsstillende. Banken viser i tilsvaret til at den vil vurdere om det kan være hensiktsmessig å samle dokumentasjonen eller på annen måte sette den i tydeligere sammenheng.

Klimarisiko og bærekraft

Finanstilsynet viste i foreløpig tilsynsrapport til EBAs retningslinje for innvilgning og overvåking av lån (EBA/GL/2020/06), hvor foretakene forventes å ha klare retningslinjer for hvilke lån som anses som bærekraftige. Banken ble i den forbindelse bedt om å redegjøre for arbeidet som er igangsatt for å etterleve retningslinjen.

Finanstilsynet noterer av bankens svarbrev at den skal etterleve retningslinjen. Banken viser videre til at det er en grunnleggende forutsetning for å gjennomføre EBAs regelverkspakke for det grønne skiftet at banken har tilgang på relevant data knyttet til bærekraft (ESG), spesielt innenfor områdene boliglån og billån. Finanstilsynet noterer at banken i den forbindelse har opprettet et eget fokusområde knyttet til ESG-data hvor hovedmålsetningen er å innhente interne og eksterne data for å muliggjøre en proaktiv oppfølging av produktområdene, men også å kvantifisere bankens totale overgangsrisiko og risikoen knyttet til klimahendelser.

I foreløpig tilsynsrapport pekte Finanstilsynet på at det av bankens kredittregelverk fremgår at aktiviteter hos låntaker som påvirker bærekraft skal analyseres på lik linje med andre relevante risikodrivere i kredittsakene. Imidlertid fremkom det under tilsynet at vurderingen av

bærekraftsrisiko ikke var operasjonalisert i bankens kredittvurderinger. Finanstilsynet ba banken redegjøre for status på igangsatt arbeid knyttet til bærekraftsrisiko, herunder klimarisiko. Det fremgår av bankens svarbrev at banken som en konsekvens av oppdatert bærekraftstrategi 9. juni 2021 jobber med å konkretisere mål og strategi på PM. Som ledd i dette arbeidet vil det gjøres risikovurderinger i kredittprosessen for å identifisere ESG-faktorer. Banken viser til at det er innhentet data for klimarisiko i porteføljen, og at det skal vurderes hvordan disse dataene kan brukes i selve kredittinnvilgelsen.

Verdsettelse

I kvartalsvise tapsmøter i PM gjennomgås blant annet behovet for tapsavsetninger. Møtet bygger på behandling av modellene for tapsvurderinger og skjønnsmessige vurderinger. Finanstilsynet registrerer av svarbrevet at banken vil dokumentere konklusjonen fra møtene.

Tapsavsetninger - modellberegninger og skjønnsmessige beregninger

Finanstilsynet stilte i den foreløpige tilsynsrapporten spørsmål om banken i forbindelse med vurderingen av effekten av Covid 19-utbruddet foretok vesentlige endringer av parametere i modellen for forventet kreditttap (ECL) og effekten av modellen for bankens tapsavsetninger for PM. Banken skriver i svarbrevet at det ble gjort en omfattende vurdering av makroprognosene, og de ble vesentlig endret sammenlignet med fjerde kvartal 2019. Oppdatering av makroprognosene medførte en betydelig økning i tapsavsetningene i PM.

Banken har regnskapsført tapsavsetninger som følge av ikke-linearitet knyttet til usikkerhet ved forventet utfall. Dette ble gjort for porteføljen for usikret kreditt, med norsk tilhørighet, og for boliglånsporteføljen.

Banken viste til at det i noter til konsernets årsrapport er publisert sensitiviteter knyttet til fremtidig makroøkonomisk utvikling med kvartalsvis frekvens. Det er gitt informasjon om estimatusikkerheten når det gjelder tapsavsetningene i bankens porteføljer. I den foreløpige tilsynsrapporten var det Finanstilsynets vurdering at sensitivetsberegningene ikke fremsto som spesielt strenge og fra et utgangspunkt hvor tapsavsetningsnivået var relativt lavt. Finanstilsynet stilte spørsmål om hvilken vekt resultatet av sensitivetsberegningene ble tillagt ved bankens fastsettelse av tapsavsetninger i forretningsområdet. Finanstilsynet noterer at banken i sitt svar fremholder at sensitivetsberegningene ikke gir uttrykk for et objektivt og sannsynlighetsveid beløp på fremtidig tap og derfor ikke er tillagt vekt ved fastsettelse av de regnskapsmessige tapsavsetningene, samt at sensitivetsberegningene kun representerer tilleggsinformasjon til brukerne av regnskapet.

Finanstilsynet viste til at bankens bruk av et absolutt kriterium i tillegg til et relativt kriterium for å flytte et lån fra trinn 1 til trinn 2 etter standardens unntak for lån med lav kredittrisiko bør benyttes med aktsomhet. I svarbrevet fremgår det at banken ikke anser at benyttelse av grense på levetids-PD som anvendelse av unntaket for utlån med lav risiko. Finanstilsynet vil understreke at kriterier som benyttes for å identifisere vesentlig økning i kredittrisiko må overvåkes og justeres om nødvendig.

Finanstilsynet reiste spørsmål om innføring av stresstesting i tilknytning til tapsmodellene (ECL) og strengere kalibrering ville gitt grunnlag for et forbedret grunnlag for tapsvurderingene. I svarbrevet opplyser banken at innføring av stresstesting i tilknytning til tapsmodellene og strengere kalibrering inngår i bankens kvalitative vurderinger og er en naturlig del av bankens utvikling av rammeverket for beregning av tap. I tillegg vil banken anvende porteføljestresstester som verktøy for å verifisere at modellen er tilstrekkelig kalibrert i nedsidescenarier. Finanstilsynet merker seg at banken

For Finanstilsynet

Linda Støle Hårstad
seksjonssjef

Finn Ove Arnestad
tilsynsrådgiver

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ikke håndskrevne signaturer.